

ЛҮЙМӘ

4 февраль
2012 тәл
№ 5
(1015)

Газета рётың юсвой этпос
11 хөталэныл 1989 тәл
пәсныл вәраве.

СӘРИПОС

Ханты-Мансийский автономный округ – Югра газета

Мәныщи ос ханты мәхум вәрмаляныл

Округувт йильпи губернаторув рүпитаңкве Өвылтахтаме порат, тавән нётнә мәгыс научно-координационный совет вәрвес. Ты совет округт соссаң мирыт ләтңаныл, культураныл үргалан мәгыс пәриявес.

Та советыт пуссын аквѣт вәт нупыл ат хөтпа рүпиты, тән халанылт щар яныг кұщайг губернатор ваңын хум Геннадий Бухтин тув паттувес. Ос мән ләтңанув, культурав эт рүпитан мāt өлнә кұщайт пуссын тув хасвѣсыт. Ты тәл сис нила щѣс тах акван-атхатыг-лѣгыт. Яныгполь этпос онтолов щислат газетатт, журналытт рүпитан мәхум рүпатаныл урыл тах потыртѣгыт. Төнт общественный связь Департаментыл кұщайт тув вөвиньтаве. Хүрмит щѣс вөртур этпос 14 щислат ос юи-өвыл щѣс вәт сәграпнал этпост.

Ань тән өвыл щѣс тәл котиль этпос 25 хөталт акван-атхатыгласыт ос ныврамыт ханищтан урыл, культура урыл потраныл Өлыс. Ханищтап Департаментыт рүпитан нә Антонина Урсу-Архипова ныврамыт школатт ханты ос мәньщи ләтңыл ханищтан урыл потыртас. Округувт 2008 тәлт – 2610 ныврам, 2009 тәлт – 2056 ныврам, 2010 тәлт – 1476 ныврам ос 2011 тәлт – 1595 ныврам тән-ти щән ләтңаныл школатыт ханищтасыт. Тав ләтңе щирыл ныврам-макет пуссын өмщакв ханищтавет, ханищтан хөтпа хөт-ати ос товылхаты. М.К. Волдина ос Е.А. Нёмысова, советыт өлнә ханты экваг, ты урыл номтанән щар ат патсыт. Мария Кузьминична ләвыс: «Ам таквсы Белоярский район Юильск мәнь пәвылн ялсум, тот школа лап-пантвес. Та пәвылт ныврамыт пуссын иң хан-

ты ләтңыл потыртѣгыт, тәнаныл тот ханищтаңкве кос эри. Ань тән Касум пәвыл интернатн тотавет, тот ханищтавет. Тох ләтңаныл хот та ёрувлыяныл».

Ты урыл Александр Новыхов, округ Правительстват советникыг рүпитан хум, тох ләвыс: «Та пәвылт өлнә щән-ащит титыглавѣсыт, тән тән-ти нывраманыл интернатн миңкве кәсащасыт. Тот агирищит-пыгрищит тыттавет, маставет ос өмщакв өнъщавет».

Антонина Петровна ләвыс, ты вәрмалит урыл ляххалыт пуссын интернет сайтыт ловиньтаңкве рөви. Ты коньпал тән ныврамыт ханищтан мәгсыл электронный нѣпакыт вәруңкве патѣгыт. Ты кас-тыл учебникыт хаснә хөтпат ищхйпың утыл рүпитаңкве ханищтаңкв эри. Тән мәныщи ос ханты ләтңыл нѣпакыт вәруңкве вос хәсѣгыт.

Элаль потыр ханты ләтңаныл урыл Өлыс, хаснә мәгсыл манхурип алфавит тәнанылн пирмайтаңкве эри. Ань кәсың үчѣный хөтпа такви манхурип букват хансуңкве кәсащи, таит та хансыянә. Кәсың хөтпа такви нупылә хар-ты, ләви, тав алфавитә щар мāk ёмас. Ос тох потыртым алаты ляв-туңкве патсыт. Г. Бухтин тәнаныл ёл-поилт-тасанә ос үчѣныитын, нѣпак хаснә хөтпатын мōтыт щѣс акван-атхатыглаңкве ос эрнә щирыл потыртахтуңкве ләвсанә.

Галина АНЯМОВА

ЛЯХХАЛЫТ Нѣпаканьн кѣтуңкве алымән

Кәсың тәл туй сис округув яны-тыл ныврамыт этностойбищат, этнолагерит үщлахтѣгыт. Ты Өлы-пәлт тамле үщлахтын мāt лүймә Департаментыл олныл тәстыглавѣсыт. Өвләт ты вәрмаль щирыл рүпитан хөтпат туп тәнки нѣпаканыл Ханты-Мансийск үсн кѣтыгласаныл. Тән пуссын олныл тәстыглавѣсыт. Ётыл мәхум олныл конкурс щирыл миңкве патвѣсыт. Комиссия хөтпат щар мāk ёмас, эрнә проект пәриялсыт ос та юи-пәлт олныл майлувѣсыт. Ань культура Департамент тамле рүпата вәри. Ты тәл 8 номинация щирыл олн миве.

Ятил, мәныщи хөтпат, тамле рүпата вәруңкве кәсащѣгын ке ос ёмас проект-нѣпак хассѣгын ке, тув кѣтуңкве алымән. Нѣпаканьн ты этпос 15 щисла мус тот үравет. Ты вәрмаль урыл интернетыт admhmao.ru сайтыт кинсән. Тот вөртыпәлыт «Народ и власть» хансым Өлы. Та юи-пәлт «Правовые акты, принятые Правительством ХМАО-Югры» хөнтүңкве эри. Та кйвырт «постановление №488-п от 23.12.2011г.» хөнтән, тот ты грантыт урыл сака ёмащакв хансым Өлы.

Людмила ТЕТКИНА

Алыщлап пормасанув нѣпакн хасвѣсыт

«Төрүм Маа» музейт Кондиныт рүт мәхум урыл вәрыглым суссылтап оигпан Өлы-пәлт үст өлнә мәхум тув акван-атыглавѣсыт. Тән тот йильпи нѣпак урыл потыртавѣсыт. Тав руц щирыл «Изготовление охотничьих принадлежностей северных манси» намаим Өлы.

Ты нѣпак щѣпитан мәгыс 2010 тәл яныг таквс этпост Вячеслав Кондин грант-олныл майвес. Тән Галина экватәнтыл ты проект вәруңкве аквѣт вуйхатсыг. Өвләт алыщлан пормасыт хумус намаим өлѣгыт, таит тәра-паттысанән ос эрнә щирыл хассанән. Тувыл ләтңыт ул вос ёрувлавет, йильпи нѣпакт тән янас толмашлым ос хансым өлѣгыт.

Элаль ты пормасыт вәруңкве эрыс. Ты тәрвит тәлат Вячеслав Юрьевич ос Галина Рудольфовна рүт мәхманән

нѣтвесыг. Тән тамле рүпата вәруңкве мәщтыр хөтпаг өлѣгыт, ос алыщлан пормасыт Өвылтыт матыр-ати пуссын вәгыт. Рүтанән ты рүпата хумус варсыт, тән тән-ки пуссын хурин ос кинан пөслысанән.

Ёсаг Сергей Владимирович Хозумов мәщтырласаге ос Аксиныя Степановна Мерова үй котыт йөнтнә мәгыс осың тән вәрыс, үй котыт акван-йөнтуңкве нѣтыс. Тувыл хөт эрнә ләтың хұлтыс. Товтсун ос сәграпнал Рудольф Васильевич Меро-ров сәгрысаге. Ты коньпал тав алыщлан хум пормасыт урыл Сла-ван потыртас. Ёсаг, товтсун, алыщлан хум пормасыт ос сәграпнал Хөрыңпәвылт вәрвѣсыт.

Ханты-Мансийск үст Вячеслав касайнал ос сыпаль ёргысаге. Юрий Григорьевич Кондин ащѣн тав нѣхс алнә кит щөпкасыг, лѣстан хусап вәруңкве нѣтвес. Үст өлнә мōт ханты хум Валерий Михайлович Шульгин ёвт ос нялыт вәрсанә. Пуссын ты Өвылтыт нән ты йильпи нѣпакт ловиньтаңкве вәрмегын. Ань китсәт сәвит нѣпак тәратавес, тән пәвылн школатын, музейтын манос нѣпак ловиньтан колытын тах тотавет. Ос кинан пөслым тәлат «Югра» нампa телеканалт «Северный дом» программат тах суссылтавет.

Тамара ХАТАНЕВА

В. Кондин вәрум хури.

С.В. Хозумов

Мощёртын яныг кўщай тах пёриёв

Ты тәл мәнһоль этпос 4 хөталәт В.В. Путин Президентыг вос пёрияве, Россияв янытыл Народный штаб вәрвес. Тув сәвсыр мәтт рүпитан хөтпат хансым бләгыт. Тән мир ёт хөнтхатыгләгыт ос Владимир Владимирович рүпататә урыл потыртәгыт.

Тәл котиль этпост Ханты-Мансийск үсн акв мәнһлат аги ёхта-лас – **Ольга Платошина**. Тав РСМ (ты Российский союз сельской молодежи) кўщайг олы, Народный фронтыг ос рүпиты. Тав Югорский университетт ханищтахтын агит-пыгыт ёт ос молодежный организацият рүпитан мэхум ёт потыртас.

Өвләт такви урәтыл ләтың ләвыс, тав Рязанский областиныл олы. Школа асламе юи-пәлт Рязань үст университет аслам. Матах тәл нё-выль щёпитан комбинатт экономистыг рүпитас. Тот рүпитама порат акваг мөт рүпата вәруңкв таңхыс, мәнһлат мирн нётуңкв кәсащас. Төнт ты тав сәвсыр кўщайт

ёт потыртаме юи-пәлт ты Российский союз вәрыстә. Мәнһлат кәркам мэхум акван-атсанә, рүпитаңкв та овылтах-тасыт. Хүрум тәл сыс 64 сәвсыр регионьт мәнһлат мэхум ты организация отделениянә тәнти вәрысyt. Тән сәвсыр ханищтапыт вәрыгләгыт, туипорат Россияв янытыл яласәгыт, мөт мәнһ мир ты рүпатан ханищтыяныл.

Ты Союз анһ Москват рүпиты, тән сәвсыр министрыт ёт, В.В. Путин ёт акваг хөнтхатыгләгыт. Ты Ольга Платошина сака кәркамьг олы. Кос Президент ляпат рүпитан щар яныг кўщайт акван-атавет, тав мәнһлат мэхум вәр-мәляныл урыл тәна-нылн потыргы. Анһ ЮГУ

Ольга Платошина котильт үнлы

атхатыглам мэхум ты урыл мәнһ кинал сус-сылтавёсыт.

2010 тәлт Россия яны-тыл мәнһлат мэхум Все-российский форумн атыглавёсыт. Та порат тән ты ләвсыт, пәвлыт олнә мэхум тәнти ма-тыр рүпата вәруңкв ос сака кос кәсащәгыт. Тән үйхул оныщүңкв вәр-мәгыт манос тәпканыт матыр тәнүт янмал-таңкв.

Төнт ты тән мәгсы-ланыл «Начинающий фермер» наппа програм-ма хасвес. Анһ ты тәл-

ныл ты программа хо-сыт рүпитаңкве рөви. Хотьют пәвлын рүпи-таңкв мины, тән анһ пуссын олныл ёмащакв нётуңкв тах патавет.

Анһ мән округут ол-нә мәнһлат мэхум ты агин потыртасыт, уни-верситет аслам юи-пәлт сака тәрвитың рү-пата хөнтүңкве. Ты вәр-мәль овылтыт яныг кў-щайт ул вәгыт, тән ма-ныр ләвёгыт?

Ольга Платошина тә-нанылн ювле тох ләвыс, анһ төва специальнос-тит щар ат төвылха-

тәгыт, агит-пыгыт сәв-сыр рүпатан ханищ-тахтәгыт, тувыл рүпи-тан мә хөнтүңкв ат вәрмәгыт. Анһ В.В. Пу-тин мөт щырыл вәруңкв номсы. Государство пә-лыл заказ щырыл мәнһ-лат мэхум әрнә спе-циальностин ханищ-таңкв патавет. Та юи-пәлт тәра рүпатал тах мивет. Юи-овыл тәлыт сыс сәв мэхум универ-ситет асламәгыт. Рүпа-тан вивет тәпыл, ос тән ёмащакв ос әрнә щырыл рүпата вәруңкв ат хәсәгыт. Таимәгыс хөтпа высший образо-вание оныщи кос, ос рүпата тәл та хулыты.

Россия Президент пёриян мус акв этпостем хулытыс. Тув сәвсыр партия кўщайт, мөт пөх хөтпат воратәгыт. Анһ Путинув пёриян мәгсыл сәв хөтпа рүпиты. Нән та мус ос номсахтән, нас мори потыртан хөтпа тув ул вос пёрияве.

Валентина ВАСИЛЬЕВА

Әрнә вәрмәль әлалә тотаве

Мөләл Сургут үст сөссаң мэхум Культура колт сәв тәл рүпитан нә ёт вәйхатыгласум, наме Людмила Михайловна Касько. Тав потре әлалә ловиньтәлһын:

«Мощёртын лов тә-лыг ты ёмты, ам сөссаң мэхум әрганыл, ййкван-ыл хўнтамламум юи-пәлт ты рүпатан вуй-хатсум. Та порат ам тыт олымам налыман нупыл ат тәлыг ёмтыс. Сөссаң мэхум әрганыл, сәңквылтаң тәнаныл нупыл та мус тәлам атим олыс. Хунь кон-церттыт тәнаныл хўнтам-ласанум, номтын ёхту-вёсум: «Тасәвит тәл тыт оләгум, сөссаң мэхум олупсаныл атыпыл вәг-лум». Төнт ты аномн әсырмаг ёмтыс.

Нән мәнынт олөв, ты пентсыл нәматыр ат вәрөв. Та пәсныл ты ам сөссаң мир сәңквылтаң тәнаныл, әрганыл щы-рыл рүпитаңкв патсум. Өвләт, хунь тув рүпи-таңкв ёхтысум, Сургут-ский район янытыл туп акв щөмәя нәрнәй-выл нәрыс. Тувыл тәра Лянтор үст сәңквыл-тапыт вәруңкв ос ён-гуңкв ханищтахтын вәр-

мәль вәрсүв. Ты кастыл округув янытыл атпан ляпатем хөтпа акван-атыгласүв. Тән хала-нылт сәңквылтапыл сәң-квалтаңкве нәврамыт ханищтан хум Д.Г. Агеев олыс. Тав такви ха-нищтан нәвраманә ёт мэхум ханищтаңкв ёх-талас. Сәт хөтал сыс ма-хум титактем-хўрмах-тем сәңквылтаң тән ха-нищтасыт. Ос титхой-лов сәңквылтап вәрысyt. Та юи-пәлт Сургутский район янытыл сәңквыл-тапыл, нарсьюхыл, нәр-нәйивыл ос тумраныл ёнгын онтолов коллек-тив атхатас. Кәсың кол-лектив такви щирет пү-мациг олыс».

Людмила Михайлов-на потре оигпам порат ләвыс: «Таи ты ёмас, тыт маньсыр нётмил әрмыгы, культура тар-мыл рүпитан кўщайт тәра нётуңкв ләвхатә-гыт ос тувыл мәкыг нётәгыт».

Александр ВЬЮТКИН

Ханты әква янытлавес

Ты этпос 27 хөталәт үст олнә сәв мир искусство Центр колн атыглавёсыт. Щар яныг заләт сәтсәт арыгтем үнлын мә олы, ос мэхум пуссын ат төвлүвёсыт, сәв хөтпа нас лөльсыт.

Мир тув таимәгыс атыглавес, вәт сәграп-нал этпост Мария Кузь-минична Волдина 75 тәлә төвлыс. Анһ йиль-пи тәл овыл этпост уш намхөталә вәрыглавес.

Кәсың хөтпа юбилее порат сәвсыр щырыл янытлаве. Сәвмиратаве, тән пуссын ёмас ләтың ләвёгыт, мүйлупса мүй-луптәгыт. Ос анһ Мария Кузьминична самын па-тум хөталә щар мөт щы-рыл вәрвес. Әква олуп-

сатә урыл Искусство цент-рыт ханищтахтын нәв-рамыт спектакль щёпи-тасыт. Тән суссылтасыт, хумус тав яныгмас, хум вәрыс, нәвраманә урыл потыртасыт. Мәнһ ти-нал ос суссылтавесүв.

Та юи-пәлт сәвсыр мәтт рүпитан кўщайт Мария Кузьминична янытласа-ныл. Кәсың хөтпа сәв ёмас ләтың тавән ләвыс. Округ губернаторув На-талья Владимировна Ко-марова ос ёхталас, әква

сынумтастә, аниглахта-сыг, халәнт моц потра-масыг. Тувыл пуссын аквьёт послахтасыт.

Мария Кузьминична, сөль, хөтпа нупыл туп ёмас самыл сунсы. Губер-натор вәнын хум А. Пу-тин тав урәтыл тох лә-выс: «Кос хөт таве ләлът хөнтылын, сымын тар-мыл татем кўпнитыг ёмты. Вәглын, тав ётә моц потыртәгың, тәр-витың вәрмәлянын пус-сын хотталә та минә-гыт».

Валентина ХОЗУМОВА
Н.В. Комарова ос
М.К. Волдина котильт
акв ляпат лөлөг.

ХАНИЩТАН КОЛ 80 ТҰЛЭ КАСТЫЛ

Педучилище 80 тәлэ тōвлы

Рётың юсвой этпос китхуйплов хōталёт Ханты-Мансийский педагогический колледж рӯпитанётэ пәсыл 80 тәлэ тōвлы. Ты ханищтахтын кол 1932 тәлт Тобольский педтехникумыт блум туземный отделенияныл тыг вәрвес. Тōнт ты овылтыт Верховный Совет пәлыл яныгполь этпос онтолов хōталёт №2045 постановление-нәпак хасвес.

Сартын тав Остяко-Вогульский педтехникумыг намтым олыс, ётыл – национальный педагогический училище намыл пинвес. Ос 1994 тәлт тав педагогический колледжиг вәрвес. Ты кол рӯпитанётэ сыс тот сәв соссаң мир нәврамыт ханищтан манос нәврам үрнэ хōтпаг ёмтсыт. Ты кастыл округт олнэ мән пәвлың мат школат ос садикыт акваг рӯпитан хōтпа ошсыт.

Щар овыл ханищтахтам хōтпат 1935 тәлт техникум әстласыт ос рӯпитаңкве кётвёсыт. Тән пуссын Остяко-Вогульск үст олым ханищтавёсыт. Тувыл «Наркомпрос» пәлыл ләтың кётвес, ос мōт тәлытт тōва мәнәлат әгит-пыгыт юил ёхталым ханищтахтуңкве патсыт.

Яныг хōнт порат ты училищат ханищтахтам пыгыт сәвыңпәлэ хōнтлуңкве минасыт, тән халанылт А.А. Боголюбов, В.И. Лыжин, И.П. Косполов, П.Я. Хамзаров олсыт. Ос мōт хультум мәхум сәвсыр рӯпата тыт вәрсыт. Тән «Народный учитель» нампа танковый колонна ос «Омский комсомолец» товлыңхәпыл яласан эскадрилья мәгыс олн сәлсыт.

1964 тәлт училищат овыл щёс воспитатель-

хōтпаг әгит ханищтаңкве патвёсыт. Ос 1967 тәлт тыгыл сәвсыр пәвлытын атпан хōтпа мән нәврамыт үрнэ колытын рӯпитаңкве кётвёсыт. Тувыл 1973 тәлт музыкальный отделение вәрвес. Ты әгит-пыгыт школат манос садикыт нәврамыт әргүңкве ос ййквуңкве ханищтан хōтпаг рӯпитаңкве вәрмысыт. 1977 тәлт овыл вāt нупыл акв хōтпа та отделеният ханищтахтын мәнәл әстысыт. Ты коньпал тот рӯпитан мәхум психология вәрмәлил пүмщалахтуңкве патсыт. Ос 1987 тәлт тән «психологический разгрузка» нётмил вәрнэ колнак щёпита-сыт.

Тувыл та хультум нотт 90-тәлыт пәсныл Россия янытыл ханищтахтын колыт пуссын мōт щирыл намтуңкве патвёсыт. Ты кастыл образование программаныл ос мōт щирыл хасвёсыт. Сәв училищат колледжиг патсыт, тōва институтыт университетыг ёмтсыт. Мән педучилищав мәгыс ос сәвсыр әрнэ нәпакыт 1993 тәлныл щёпитаңкве овылтавёсыт, ос 1994 тәлт тав Ханты-Мансийский педагогический колледжиг ләвуңкве патвес.

Овыл специальностит пуссын хультсыт, ты ко-

1986-тәлт

ныпал әгит-пыгыт 1999 тәлныл «Физическая культура», «Социальная педагогика» ос 2000 тәлныл «Родной язык и литература» рӯпитан хōтпаг ханищтахтуңкве вөрмёгыт.

Училищат сәвсыр тәлытт кӯцаиг С.Ф. Пестов, И.П. Игнатов, Н.А. Бельская, Г.Т. Величко, А.Ф. Пашин, В.А. Липнягов, Н.И. Ботвинкин, В.М. Дадыко, В.П. Токаренко, З.П. Тюменцева, А.М. Макеева, В.В. Текучев олсыт. Ос 1998 тәлт педколледж кӯцаиг Е.П. Каргаполов паттвес. Ань кӯцаиг О.А.

Гауфлер, А.И. Бронникова, А.И. Вахрушева, Г.А. Копырина, З.К. Орлова, А.И. Оленева, Р.А. Павлова, Н.Н. Калинина, Н.А. Устинова, Н.А. Черкашина, Г.К. Ботвинкина, Л.А. Чусовитина. Ос В.К. Эрлих, П.А. Вахрушев, А.С. Пелевина, М.Ф. Липатникова, В.П. Котляр, Т.П. Поздеева ёмас рӯпитамамыл мәгыс «Заслуженный учитель РСФСР» намыл майвёсыт.

Мән ань пәвлың, үсың мән ялантанёв порат, училищат ханищтахтам мәхум ёт акваг хōнт-

ховын, Анфиса Хромован толмашлавёсыт. Ётыл «Лүимә сәрипос» газета вәруңкве К.В. Афанасьева (Сайнахова) ос А.Р. Станиславец сәв нётсыг, ос сас училищат мәнәщи ләтың ханищтан хōтпаг рӯпитасыг. Альбина Романовна ань тыг мус нәврамыт ханищты.

Газетав урыл ань таи мәгыс ос номылматсум, ты этпос аквхуйплов хōталёт тав вāt нупыл хӯрум тәлэ тōвлы. Тувыл мән 1956 тәлт педучилищат ханищтахтам хōтпатн хансым потрытыл сака пүмщалахтәв, яныг пүмәщипа ләтың тәнаньлн ләвёв. Ос хōтыют педучилищат ханищтахтас, рӯпитас, пустагыл олнэ ләтың кётәв, Тōрум ёт, Отыр ёт әлалә вос оләгыт.

Посың номтыл ты ханищтахтам коланыл вос номияныл. Тәнки халанылт вәтихал акван-хōнтхатыглаңкве вос вөрмёгыт.

Тамара МЕРОВА

Бывалина рӯпиты.

Тувыл тот сәв тәл рӯпитам номтың хōтпат ос номавет. Училище әстлам соссаң мәхум тән овылтыт сымыңыщ потыртёгыт. Тыи Л.Ф. Слинкина, И.Д. ос А.Г. Петровцыг, Г.В.

хатыгләв. Тән пүмыщ потраныл мәнәщи газетавн вәтихал хансылыянув. Ань кос хоты пәвлың школат манос нәврам үрнэ колт рӯпитан хōтпат сәвыңпәлэ пуссын Ханты-Мансийский педучилище әстласыт. Тōват әлалә Ленинград үсн ханищтахтуңкве кётыглавёсыт. Ты соссаң мәнәлат хōтпат халт тōват учёный нам, мōтаньт хōйхатнэ рӯпитан хōтпа нам оныщёгыт.

Овыл газетанувт мәнәщи ләтың ляххалыт ты училищат ханищтахтам мәхумн хасвёсыт. «Ленин пант хуват» ханты газетат 1956 тәлныл мәнәщи ләтың ляххалыт Петр Шешкинын, Николай Садоминын, Иван Меровын, Константин Албинин, Николай Сайна-

Нуми хурит А.Р. Станиславец мәнәлат порат мәнәщи ләтың урыл лекция ловиньты.

Котиль хурит Ханты-Мансийский педучилище пōслым олы. Ты пёс хури. Ань тав мōт щирыл мощ үнттвес.

Хӯрмит хури 2011 тәлт пōслым олы. Ты әгит ань педколледжит ханищтахтёгыт. Тән кит нәгн, И.М. Молданован ос А.Р. Станиславец «Тōрум Маа» музейн тотыглавёсыт. Тот соссаң мәхум овылтыт сәвсыр суссылтапыт вәрыглавет. Ос әгит ханты ос мәнәщи ләтың ханищтан коньпал сыресыр пёс пормасыт сунсыгләгыт ос сәв ёмас хōтпат ёт вәщиньтахтёгыт, тәнки матыр-әти урыл пүмщалахтёгыт.

Тән атың хұл щёпитаңкв хәсәгыт

Ханты-Мансийск үст «Товары земли Югорской» хоталыт өлум порат савсыр щирыл щёпитым атың хұл тыналавес. Хальүст өлнә ОАО «Сибирская рыба» нампа комбинатт махум щёпитам хұланыл тыналаңкв тотыглавёсыт.

Ты урыл анумен тот рүпитан нә **Татьяна Владимировна Василенко** потыртас. Тав тот хұл восытан колнак тармыл кұцаиг рүпиты. Нә лавыс: «Хұл щёпитан комбинат Хальүст 1928 тәлт рүпитаңкве патыс. Таи ты манава ёмас, Россия үныг үсытныл мән Хальүс районув элын олы. Тувыл тәл палыт машинал яласан ләңх ос терләңх павыл мус атим. Таи магсыл ляпат овтнә янув сыстамыт. Та хосыт янувт хұл иң олы.

Махум комбинатувт ати тәл палыт рүпитәгыт. Туп хұл алыщлан порат 400 ляпатем элумхолас рүпитаңкв вуйлаве. Тәлы кастыл ос 150-200 хөтпа туп хультсы. Ты тәл хұл алыщлан махум плананыл щирыл хұл ёмщакв пувсыт. Та коныпал павлың мир олн мус хұл манава тыналасыт манос консерваг сав хұл пентсыт».

Ты тәл Хальүст хұл щёпитан колт рүпитан махум тантнә вәрум пормасаныл, янмалтам

ос щёпитам тәнутаныл тыналаңкве хөтхойпловит щёс тыг ёхталасыт. Касың ёмт сав щирыл щёпитым хұл тыналаңкв тотыгләгыт. Ты тәл савсыр хұл тер панкан щёпитым тотыглавес. Пуссын аквёет хөтхойплов нампа хулың консерва суссылтасыт.

Тувыл халь йивныл вәрим мань пущкасовыт тиврын солвалтым супыгхул, нялк, карай, мохсаң ос сорх тыналасыт. Пущкан солвалтым хұл махум аквписыг ёвтәгыт. Та коныпал солвалтым ос восытым хұл тыналавес. Тынаныл нупыл махум атыпыл сунсәгыт. Хул винә элы-палт, тән мань лөмтыл арта-

Т.В. Василенко

лаңкв вөрмысыт. Тувыл уш, маныр тананылн атыңнув, таи ты висыт. Та хурум хөтал сыс

Хальүсныл тотыглым хуланыл мирн пуссын ёвтвёсыт.

Александр ВЬЮТКИН

Ас вәтат өлнә потрың ханты нә

Октябрьский район Малый Атлым павылн ялмум порат ам **Филанцида Григорьевна Мороз** ёт хөнтхатыгласум. Тав аги өпарищ наме щирыл Аликова. Такем потрың ханты нә, тамле хөтпа хунтлуңкве сака пумащ.

Филанцида Григорьевна пүльницат сав тәл санитаркаг рүпиты. Овләт такем эссамтас, таве вөвыслум такви урөтыл маньщи газета магсыл мощ потыртаңкве, тавювле-лавыс: «Маныр потыртаңкве, тыт самын патсум, тыт яныг-масум, нявраманув ос

рүтанум пуссын тыт өләгыт. Воссыг маныр лавуңкве». Мощ унла-холыс ос элаль потыртаңкве та патыс: «Амки тай Большие Юрты павылт самын патсум. Ты павыл Малый Атлым ляпат тапал вәтат олыс. Совхоз ос рыбучасток вәруңкве овыл-

тавесыг, махум тыг вәнтлуңкве лаввёсыт. Ты павыл пөхат өлнә ханты щемьят пуссын тыг ёхтысыт. Омам тонт ос тыг өлуңкве вәнтлас, рыбучасткат хул алыщлым рүпитас. Та порат ханты махманув пуссын коммунистыт, Төрмүв ос пёс йис вәрмалит нупыл ат суссыт, Төрүмн ат агтсыт. Щань ләтңыл ат потыртасыт. Ам омам ос тох олыс, тыи магсыл ам ханты ләтңум ат вәглум.

Ань туп телевизор хосыт маньщи, ханты махум сунсыглыянув, тән савсыр ялпың хөталын акван-атхатыггләгыт. Ам няврамыг өлмум порат, тамле нөтнә маснот нәмхуньт ат вәциньтасум.

Тыг мән мавн пёс порат казак махум ёхтысыт, тыт тәнки «станция» лавнә павланыл унттысаныл. Тувыл савсыр сутытым махум акваг тыг кәтыглавёсыт. Мән хосат тагыл руш махум холыт өлөв, улпыл, тыи магсыл мәнки пёс йис вәрмалянув ос щань ләтңув хот-ёрувласлүв.

Тапал вәтат Большой Атлым павыл унлы, тот өлнә ханты махманув тай савсыр ялпың хөталыт вәрыгләгыт, ансамбль оныщәгыт, экват

эргыт эргәгыт. Тасәвит тот мащтыр хөтпа олы, тән тай юнхатәгыт, сакныл сакквалгыт хартәгыт, йивныл аныщарыт эргәгыт, матыр-ати пуссын вәруңкве хәсәгыт. Төва порат номсахтәв, щар акв ляпат өлөв, тыщир ты ёмтыс. Мән, улпыл, мәнки пёс йис вәрмалянув нупыл сунсуңкве ат таңхөв.

Ань лавёгыт, сассаң махум савсыр льгота оныщәгыт, кол ёвтнә магсыл олныл мивет. Мән тай тыт өлөв, ты вәрмалы урыл сака ат вәглүв. Ам рыбучасткат рүпитым колыл майвёсум, няврамагмөн сас тот яныг-масыг, колум хосат пёсыг ёмтыс, алаты ёллоньхаты. Колув ёмщакв щёпитаңкве ос пилөв, атиңк колататә ёл-паты. Павлувт йильпи колыт унттавет, лававөв, мощертын йильпи колыл мивөв. Акв порат мәнки йильпи кол унттуңкве кусыгласүв, тувыл ам тыт рүпитым сав олн хунь сәлэгум, ойкам пенсият олы. Хотыл тасәвит олн выгмөн. Ань сав щемьят «Переселение» нампа программа щирыл Тюмень үсн өлуңкве вәнтләгыт. Ам ты урыл ос кос номсахтасум, мән тыт өлуңкве ханыщув-

ласүв, хоталь минөв, хотьютын тот эрөв. Мот мат өлуңкве ос ат вермөв.

Пыгагмөн сас щемьяныг, тәнки няврам оныщәг, сака нөтуңкве ат вермөв. Овләт тән рүпата тәл өлсөп, ань мот мән рүпитаңкве ялантәг. Павлув ляпат «Сургутнефтегаз» компания рүпиты. Хум хөтпат пуссын тув рүпитаңкве патхатсыт. Ты элы-палт хул алыщласыт ос вөраясыт. Туп тәнә магсыл хул манос нөвыль юв тотыгласыт. Ань тай ворт уйхул щар атим. Акв порат витув сака яныг олыс, туй сыс витә мәниг аты ёмталас. Тонт уйхуланув мот мән миныгласыт.

Төва павлың махманув тыт мис өшсыт, яныг вит порат пум вәруңкве ат алымасыт. Та пасныл павлув пөхат пум ат яныгми, махум воссыг мис оныщүңкве ат патсыт. Тох касың щемья такви колә пөхат тәпкан оныщи, картопка, морковка ос мот савсыр тәнүт янмалты. Та хөтпа, хотьют мощ нөвсы ос матхурип рүпата вәри, ёмщакв олы».

Людмила ТАСМАНОВА

Лүимә сәрипос
Адресув: 628012, Ханты-Мансийск үс,
Комсомольский үсхулы, 31 кол.
Телефонанув: редакторув 8(3467)33-36-82 (факс);
редактор ваңын нәв 33-22-72; корреспондентанув
33-23-09. E-mail: luima@ugracom.ru

Учредитель – Ханты-Мансийский
автономный округ – Югра
Правительство. Издатель –
Ханты-Мансийский автономный
округ – Югра Общественный
связь Департамент.

Газетав вәрнә кол
(типография)
адрес: 628012,
Ханты-Мансийск,
Мира үсхулы,
68 кол.

Газета печатин хансыслув
13.00 щөст 1.02.2012 тәлт.
Индекс 04399.
Заказ 52. Тираж 308.
Газета сәтт посын акв щёс
тәратылув

Редактор
Ранса Решетникова
Редактор ваңын нә
Галина Кондина
Ответственный секретарь
Валентина Узель